

Kurdistan médiéval

كوردستاني سه ده كاتى ناوه راست
كوردستان عصور الوسطى

Séminaire organisé par : Narmin A.Amin - Université Salahddin/Erbil – dép.
d'archéologie.

Abdulrahman K.Darwesh - Université de Soran
Georges Mouamar - Ifpo Erbil

L'histoire de la période médiévale au Kurdistan irakien est encore mal connue et les différentes études à notre disposition nous fournissent l'image d'un puzzle incomplet. La complexité culturelle, linguistique et religieuse de cette région nécessite un travail interdisciplinaire ouvrant sur une large discussion sur la période allant du début de l'ère islamique jusqu'à l'époque Ottomane. D'autant que les nombreuses divisions du Kurdistan à l'époque moderne trouvent bien souvent leur racine dans les événements passés. Cette série de séminaires donnera la parole à des historiens, architectes, archéologues, artistes, anthropologues ou sociologues. Ils se dérouleront en Kurde et en Arabe, dans les locaux de l'Ifpo Erbil ainsi qu'à l'université Salahddin d'Erbil deux fois par mois. Ils seront destinés aux étudiants, chercheurs et professeurs, tout en restant accessibles au grand public afin d'offrir à chacun une meilleure connaissance de la riche histoire de ce pays.

كوردستان في العصور الوسطى
قراءة معاصرة بروى متنوعة

نبذة عن السلسلة:

سلسلة ندوات علمية عامة، تعيد طرح البنية التاريخية والحضارية لكوردستان في العصور الوسطى بهدف إعادة تنشيط الاهتمام العلمي والثقافي بتلك الحقبة العصرية، عبر طرح تأثير المكتشفات التاريخية والآثارية الحديثة في إيجاد فهم أكثر دقة وأكثر توسعا لتاريخ كوردستان في تلك الحقبة، حيث يسعى عدد من الأكاديميين والعلماء.
موضوعات الأساسية للندوات تتمحور حول المحاور الثقافية والفني، السياسي والعسكري، الأثاري والتاريخي، الاجتماعي والاقتصادي والحضاري. تستمر هذه السلسلة لثلاثة أشهر. تقام في كل شهر ندوتين: يوم الأحد والأربعاء ساعة 4 في مقر Ifpo قلعة أربيل.

الندوة : - 2023 ساعة 4 عصرا في قلعة أربيل - المعهد الفرنسي للشرق الأدنى IFPO

يتشرف المعهد الفرنسي للشرق الأدنى-اربيل بدعوتكم للمشاركة في الندوة العلمية التاريخية الأولى من سلسلة ندوات ((كوردستان في العصور الوسطى قراءة معاصرة بروى متنوعة))، والمنظمة من قبل ا.د. نرمين علي امين آثارية من جامعة صلاح الدين وأم.د. عبدالرحمن كريم درويش متخصص بالعلاقات الدولية من جامعة سوران والأستاذ جورج معمر الاثاري ومدير المعهد الفرنسي للشرق الأدنى والتي تقام في مقر المعهد- بيت الجليبي- قلعة أربيل في تمام الساعة رابعة عصرا- في يوم 12-11-2023 والتي تكون بعنوان:

كتابة وصناعة المخطوطات في كوردستان

يلقي المحاضرة: نوات إبراهيم خضر، مدرسة بقسم الآثار، جامعة صلاح الدين-اربيل

ملخص المحاضرة:

تقدر ثروة العلماء الكورد بألاف المخطوطات في مختلف المجالات، بعضها للمؤلفين أنفسهم وبعضها قد نسخ! خلال العصور المختلفة في المناطق الكوردية كانت عدد من المدارس وحجرات معظم المساجد أماكن للتعليم المستمر للفقهاء والعلماء، ومن أبرز خصائص التعلم في كوردستان انتشار واهتمام العلماء في المناطق الصعبة والناحية من المدينة، وكان لدى أغلب القرى مدرسة فقهية واحدة على الأقل، وكان يرتادها طلاب العلم، وكثيراً ما تكون وعرة الطرق التي تمر بها القرى مثيرة للدهشة. ومن المؤكد أن وجود هذا العدد الكبير من المدارس وأماكن تأهيل العلماء جعل مهنة صناعة المخطوطات تظهر بشكل احترافي متاضامنا مع تطور صناعة المخطوطات في جميع أنحاء العالم الإسلامي من جميع النواحي، وهو بل غالباً ما يختار أفضل المواد المستخدمة في صناعة المخطوطات مثل (الورق والحبر الجلد) التي تعتبر دليلاً على الاهتمام بالعلم وما يحمل العلم الا وهي المخطوطات وصناع المخطوطات في هذه المناطق، وخاصة في عهد الإمارات الكوردية. ورغم أن الكثير من الثروات العلمية والفكرية للعلماء والمفكرين الكورد قد دمرت وخسرت بسبب الصراعات والحروب التي كانت تحدث باستمرار في هذه المناطق، إلا أن عدداً كبيراً من هذه المخطوطات قد نجا ووصلت إلينا، وهذا دليل على كثرة عددها في هذه الفترة.

سيمنارى : كه له - 2023 له 4ى پاش نيهورو له قهلاى ههولير سازدهكریت- له بارهگای پهیمانگه ی فهرهنسی بۆ روژهلاتی نزیك

IFPO

پهیمانگه ی فهرهنسی بۆ روژهلاتی نزیك بهشانازییهوه بانگهیشتی بهریزتازان دهکات بۆ بهشداری له کۆری زانستی میژووی یهکههم له زنجیره ی کۆرهکانی ((کوردستان له سهردهمی ناوهراست خویندنهوهیهکی هاوچهرخ به دیدی جۆراوجۆر)) که ریکخراوه له لایهن پ.د. نهرمین علی نهمین ناسهوارناس له زانکۆی سه لآحه دین - ههولیر وپ.ی.د. عبدالرحمن کریم درویش پسپۆر له پهیههندیه نیودهولهتیهکان له زانکۆی سوۆران، وبهریز جۆرج موعهمه ناسهوارناس وبهریوبهری پهیمانگه ی فهرهنسی بۆ روژهلاتی نزیك، وکۆرهکه سازدهکریت له بارهگای پهیمانگه له مآلی چهلهپی له ناو قهلاى ههولیر، له کاتر میزی 4ى نیواره له روژی 8-10-2023 وکه بهم ناو نیشانه ده بیت:

ئاوات ئىبراھىم خدر- دكتورا له ناسهوار ، پىسپور له ناسهوارى ئىسلامى- ماموستا له زانكو صهلاحهدين-ههولتير
كورتى كورتهكه:

سامانى زانايانى كورد بههزاران دهستنوسى ماوه كه مهزندهدكرت له بوارى جياوازندا، بهشنيكيان خويان دانهرى دهستنوسهكهن
وبهشنيكىشى پيراويگرتوتهوه، وبهدريژايى سهردهمه جياوازهكاندا له ناوچهكورديهكان برهوبهلايهنى زانستى دراوه كۆمهليگ قوتابخانه
وحوجره زوربهى مزگهوتهكان سوينى پيگهياندى فهقى وزانايان بوون به بهردهوامى، وهيكهك له تايبهتمهنديه ههره ديارهكانى فريبوون له
كوردستان برىتبه له بلاوبونوهوخهخورى زانستخوازانلهشوينهسهخت ودورهدهستهكانيناوشار بهشيوهيكه زوربهى ههره زورى
گونهكان بهلايهنى كهه مهدرهسهيهكى فهقيانى تىدابوووه وزانستخوازان روويانتىكردوووه، وه زورجار ريگهويانى سهختى گونهكان جيگه
سهرسوورمانن. بهدلتيايييهوه ههبوونى نهو ژماره زورهى قوتابخانه وشوينى پيگهياندى زانايان واىكرد پيشهى دروستكردى دهستنوس لهو
ناوچانهدا دهرىبكهويت وپيشهگرانه وهاوشانى پيشكهوتنى پيشهگرى دروستكردى دهستنوس بىت له تهواوى جيهانى ئىسلاميدا له ههموو
رويهكهوه، وهتهنانهت زورجار تيبينى ههليژاردنى جوورى كههستهى زورباش دهكرت كه بهكارهاتوون له پيگهتهى دهستنوسدا وهك(كاغز،
مهركهه، بهرگ)كه بهلگهى گرنگى زانست وههنگرى زانست كه برىتبه له دهستنوس وپيشهوهرانى نهو بوارهبوون لهو ناوچانهدا بهتايبهتى
لهسهردهمى ميرنشينهكورديهكاندا.

Il donne la conference

Awat Ebrahim Kheder,
, Université Salahaddin - Erbil

Écrire et fabriquer des manuscrits au Kurdistan

Résumé de la conférence:

Le patrimoine des érudits kurdes est estimé à des milliers de manuscrits dans divers domaines. Certains sont signés par les auteurs eux-mêmes et d'autres sont des copies. Au cours des différentes époques dans les régions kurdes, de nombreuses écoles étaient situés pour la plupart dans des mosquées, véritables lieux de formation continue pour les juristes et les érudits. L'une des caractéristiques les plus marquantes de l'apprentissage au Kurdistan est la diffusion et l'intérêt des savants dans des régions reculées et non urbanisées. La plupart des villages possédaient au moins une école de jurisprudence et étaient fréquentés par des étudiants. Les routes par lesquelles passent les villages sont souvent surprenantes. Il est certain que la présence de ce grand nombre d'écoles et de lieux de formation des savants a fait contribuer à professionnaliser les métiers liés aux manuscrits, en harmonie avec le développement de la fabrication de manuscrits travers le monde islamique.

Il était souvent choisis les meilleurs matériaux pour la fabrication des manuscrits (papier, encre et cuir), ce qui démontre un intérêt appuyé pour la science, l'art de la copie et de la confection artisanale dans ces régions, notamment à l'époque de la Émirats kurdes

Malgré qu'une grande partie de la richesse scientifique et intellectuelle du patrimoine kurde ait été détruite à cause des conflits et des guerres récurrentes dans ces régions, un grand nombre de ces manuscrits ont survécu et nous sont parvenus.